

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 1 ft.

Félévre . . . . . 2 ft.

Egész évre . . . 4 ft.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

Megjelen havonként kétszer.

Szerkesztőség

és

kiadóhivatal:

Budapest, VIII. kerület,
Röck-Szilárd-utca (ezelőlött Bodzafa-utca) 4 sz.Kéziratokat vissza nem
küldünk.Bérmertetlen leveleket
nem fogadunk el.

Az „Achiles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet“, a „Balaton-Egylet“, a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet“, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti Torna-Egylet“, a „Budapesti Vasparipa-Egylet Előre“, a „Budapesti Sport-Club“, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet“, a „Debreczeni Torna-Egylet“, az „Egyetemi Athletikai Club“, „Első Magyar Vivó-Egylet“, az „Érsekújvári Vivó- és Torna-Egyesület“, a „Fertői Csónakázó-Társaság“, a „Győri Csónakázó-Egyesület“, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet“, a „Kolozsvári Athletikai Club“, a „Kolozsvári Korcsolyázó-Egylet“, a „Főv. Vivó-Club“, a „Körmendi Athletikai Club“, a „Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet“, a „Magyar-Ovári Torna- és Vivó-Egylet“, a „Magyar Velociped-Club“, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet“, a „Makói torna-egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Lévai Torna- és Vivó-Egylet“, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet“, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Kanizsi Torna-Egylet“, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet“, a „Nemzeti Hajós-Egylet“, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet“, az „Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület“, az „Ó-Budai Torna-Egylet“, a „Pannonia Csónak-Egylet“, a „Pécsi Athletikai Club“, a „Pozsonyi Hajós-Egylet“, a „Pozsonyi Torna-Egylet“, a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet“, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet“, a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázói Egylet“, a „Salgó-Tarjáni Vasparipa-Szövetkezet“, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club“, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet“, a „Szabadkai Torna-Egylet“, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör“, a „Szegedi Csónakázó-Egylet“, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Szegedi Torna-Egylet“, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet“, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet“ és az „Ujvidéki Kerékpár- (Bicycle-) Egyesület“, a „Pápai korcsolya-egylet“, a „Torontál korcsolyázó és hajós-egylet“, „Magyar sport-club“, „Szegedi kerékpár-egyesület“, „Sportkedvelők köre“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ó nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Torna-tanfelügyelők.

Közoktatásunk ügyében mindenfelelő sokat várunk a közeljövőben és úgy látszik nem hiában. — Az érdeklődés a nevelés, a tanítás ügye iránt oly általános, mint az elégedetlenség minden oldalról a mostani állapotokkal. Ez elégedetlenségnek legkirívóbb bizonyága, hogy maga a miniszterium javít, újít, tervez a legfontosabb tanügyi dolgokban; dicséretére válják, hogy éppen ott, hol igazi szükség van rá.

Nem régen azon jó hír járta be a lapokat, hogy középiskolai tanításunk sikeresebbé tételére, tanáraink vezető, ellenőrzőt, lelkesítőt nyernek a kinevezendő szakbiztosokban.

Nem szólva arról, hogy szükséges-e vagy nem ez intézmény más tárgyakkal, mint a testgyakorlatnál, egyedül csak a mi ügyünk szempontjából bírálva, a legnagyobb örömmel üdvözljük a vajha minél előbb kinevezendő szakbiztosokat. — Miért?

Azért, mert nem vagyunk megelégedve az eddigi tornatanító-képzéssel s mint már nagyon sokszor irtuk, a mostanival sem.

Ebből következik, hogy nincs más mód hátra, mint a működő tornatanítók ellenőrzéséről, vezetéséről és lehető utánképzéséről gondoskodni. — Ugyde erre éppen nem vándorolhat magának elég képességet egy olyan, bár kitűnő tanfőnök, ki sohasem foglalkozott a tornatanítással. Már pedig mind ilyenek egy-kettő kivételével összes tanfelügyelőink és miniszteri biztosaink.

Ellenben, ha nem is számosan, de elegendően vannak

vidéki iskoláinkban is olyan jól betanult, mivel és erélyes tornatanítók, mondjuk, hisz diploma szerint is mondhatjuk, olyan tanárok, kik az állomáshoz közelfekvő iskolák tanárait s tanítóit kellően ellenőrizhetik.

Mindenesetre azonban az volna a legjobb, hogy addig a várvavártáig, míg az állami tornatanító-képző megnyílik, ha ideiglenesen is, egyes jelesebb tornatanárok biztatnának meg, mondjuk hárman-négyen, a felügyelettel. Ezen általunk keresztelt torna-tanfelügyelők aztán egész éven a kerületükbe eső iskolákat járnák és tanítanák ugy a növendékeket, mint a tanárokat.

A legfontosabb dolog persze itt is a pénzkérdés. De ezen fenn nem akadhat a dolog, mert pár ezer frt ily fontos ügynél számba sem jöhet. Hisz különben sem lehetne a torna-tanfelügyelők fizetése valami magas.

Különösen örvendenénk, ha a szakbiztosok intézménye minél hamarabb életbe lépne, mert testgyakorlati oktatásunk rövid időn olyan reformokon megy át, hogy már az újabb tananyag és módszer bevezetése is lehetetlen volna az intézmény nélkül.

Nagyon fontos nyereség volna a torna-tanfelügyelőség azért is, hogy az egyöntetű tanítás az ország ifjúságának egyforma, helyes uton való erősítése így legkönnyebben elérhető. Ma ott állunk, hogy a hány iskola, annyiféleképen tanítják a testgyakorlatot. Mily nagy az eltérés még a tornaszerekben is!

A már sokszor sürgetett kerületi vagy országos tanügyi, különösen módszertani értekezletek ügye is könnyen megvalósulhatna így, mert a torna-tanfelügyelők kötelessége volna az év végén egybegyűlni. Ekkor tapasztal-

lataikról egymásnak számot adva, együttesen és külön is kimerítő jelentést terjesztenének fel a miniszteriumhoz. Ez volna aztán valóban szakjelentés és nemcsak statisztika. Természetesen csak úgy volna ennek is meg az igazi eredménye, ha benn a miniszteriumban is szakképzett referensre találna a sok felülről elintézendő ügy.

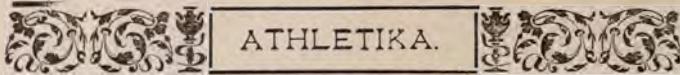
A testgyakorlati oktatáshoz nem régen nálunk senki sem értett, mert nem is volt. Innen még ma is az a vélemény, hogy ilyen dologhoz tehát mindenki érthet. Nem vagyunk mi valami nagyra tudományunkkal, elismerjük más tárgyak mellett való könnyen meg-, vagy ellanulhatását; de azt nem hihetjük, hogy egy ilyen névszerint is gyakorlati tárgyat az asztal mellett meg lehessen tanulni.

Bizalommal fordulunk tehát lelkes és tetterős miniszterünkhöz, hogy a nemzet ifjúságának erősödése ügyét ez új módon is elősegíteni kegyeskedjék.

Mi sokat foglalkozunk a testi erősödéssel és innen lehet, hogy az ép testet előbbre tesszük gondoskodásunkkal a lelki épségnél is. De nehogy félre értessünk! Azt tartjuk, hogy az élet, mely mégis csak először testi, előbbvaló a tudománynál, vagy ha nem is, de teljesen egyenlő a nevelés szempontjából. És mégis mikor jő a testgyakorlás olyan helyre, ho' a nagy és erős nem eteknél van?

Sok esztendő mulasztását kell napjainknak kipótolni. És mi egészen biztosan hisszük, hogy oktatásügyün vezérei nem hagyják a testi nevelést eddigi lenézett helyzetében.

—ő.

ATHLETIKA.

Magyar Sport-klub.

A magyar sport-klub gyakorló helyisége az esti gyakorló órákon mindig tele van, a tagok buzgón ellátogatnak s a vívás-tanulásban már is szép haladás mutatkozik.

Az a házi mulatság, melynek tervéről mult számunkban megemlékeztünk, valószínűleg megtartatik december elején s annak megbeszélése céljából az összes tagok az elnökség által értekezletre hivatnak meg.

*

Uj tagokul november hó folyamán beiratkoztak Simig Ernő, Gálos Kálmán.

*

Azon tisztelt tagok, kik nyugtáikat még november hóra ki nem váltották, kéretnek, hogy ennek eszközzése végett az esti gyakorló órákon Kovács Albert pénztárnok urhoz forduljanak.

*

Meghívó. A magyar sport-klub összes tagjai november hó 18-ikán hétfőn esti 9 órára a klub rendes helyiségében (Koronaherczeg-utca 3. sz. Trattner Károlyi ház, Fodor vívóterem) sajtósági értekezletre meghivatnak.

Tárgyak:

Házi versenyek és társas vacsorák rendezése.

A kerékkorosolyázás ügye.

Kedvezményes jegyek kérése.

A tagok pontos megjelölését kéri

az elnökség.

A „Magyar Athletikai Club“ új helyisége.

Azt is meirhattuk volna, hogy a régi helyiség; mert hisz a club megalakulásakor is a lovardai vívóterem volt az egylet otthona, de hogy most két oldalt kiépült az épület és a termek ujonnan lettek berendezve, alig ismerni rá.

Minden hiúságos érzés nélkül bármelyik igaz sportbarát örülhet, hogy a testgyakorlati egyleti helyiségekben oly szegény főváros ismét egy mintaszerű teremmel és mellékhelyiségekkel gazdagodott. — Mert hisz a Nemzeti tornacsarnok, a Budai tornacsarnokon kívül számottevő egyleti helyiségünk nincs.

Legtöbb egylet örül, ha valamelyik iskolai tornatermet megkaphatja. És e tekintetben meg olyan szűkeblűek az illetékes hatóságok, hogy csak a legnagyobb protekció és utánjárás mellett lehet ilyet is kapni.

Lássuk tehát, hogy mennyiben örülhetünk az új helyiségnek. A Nemzeti lovardának jobboldali kapuján bemelve, amint az emeletre jutunk, egy előszobából nyílik jobbra az ujonépült részbe az ajtó az egyleti irodába. Ez egy tágas kétablakos szoba nagy zöld asztallal, irodai teljes berendezéssel. A nagy Wertheim szekrény biztat, hogyha még nem is, de rövid időn a kassza dolga is rendben lesz. Itt végzi Gerenday György lelkes alelnök a fáradhatatlan gondokkal a club ügyeit napról-napra. Van tehát a clubnak olyan embere, ki mindig dolgozik!

Az előszobából balra a régi nagyterembe nyitunk. De mily előnyösen változott itt is minden. Az ablak felerészben kék-sárga vankosokkal vannak eltakarva, hogy a hideg ne jöjjön a lábra. A padozat viaszvászonnal van behuzva. Így sem nem csuszós, sem nem poros a talaj és könnyen tisztítható. A tornaszerek mind eltávolíthatók a padozatról. — Különösen ügyes beállításuk a mászópóznak. Mindenik külön-külön kiemelhető és félretehető egyszerű felemelésre. Zsinger Mihály művezetőt dicsérik ugy ezek, mint az új és igen jó korlát. — A falakon csinos állványokon az egyleti vívóeszközök állanak, melyeket a tagok csekély díj mellett használhatnak.

A nagyteremtől balra a régi öltöző társalgónak van átalakítva kényelmes divánokkal. — Innen a valóban páratlan kényelemmel és bőségesen felszerelt öltözőbe lépünk.

Az öltöző mellett van a fürdőszoba káddal, három zuhanynyal és mosdóasztalokkal.

Minden új, minden meglepő a teremben, még az a mozgalmas élet is, mely már évek óta hanyatlott, de most hatványozott mértékben kel újra. Én igazán csak azon csodálkozom, hogy a hol ilyen termekben Halász Zsiga tanítja a vívást és az athletikát Zsinger Mihály vezeti, hogy itt elférnek az emberek.

De álljunk meg itt!

A joggal feldicsért helyiségeknek egy hibája jut eszünkbe, hogy nem férhet bennük el kényelmesen 50-nél több tag. Ugyde ezen clubban van talán az egész világon a legtöbb olyan tag, ki fizet és a helyiség felé

se jár. Anyagilag ugyan nem lehet a kis helyiség a clubnak ártalmára, de 10 évig, míg a szerződés a lovardával lejár, nem szaporodhatnak sokra gyakorló tagjai.

A gyakorlatok most is minden nap tartatnak esti 6—8-ig.

Új és versenyre termett tagok is sokan vannak; úgy hogy egy házi verseny útján igen jó volna a régi közönségnek bemutatni az új berendezést és az új erőket. — Édesgetni kell a közönséget a gyakorlati órákra, hogy szokják az ilyen élvezetekhez s majd a versenyre is kifáradjon.

Reméljük, lesz is tavaszi versenyünk.

Vén athléta.

Magyar athletikai klub.

Választmányi ülés okt. 19-én d. u. 6 órakor.

Elnök dr. Gerenday. Jegyző dr. Horváth Jenő s dr. Krasznay Ferencz.

Elnök jelenti, hogy úgy Halász Zs. 75 frttal, mint Zsinger M. elfogadta az ajánlatot, tehát szerződhetnek művezetőkül. Ajánlja, hogy a hivatalnokok hivatalos órákat, mintegy inspectiót tartsanak hetenként, éppen ennélfogva a titkárr hivatalos óráját tartja esütörtökön 6—7-ig. Ellenőr kedden 6—7-ig. I. jegyző hétfőn 6—7-ig. II. jegyző szerdán 6—7-ig. Pénztárnok kedden 6—7-ig. Ügyész pénteken 6—7-ig.

Legszükségesebb orvosi szerek beszerzése is elhatározottak.

Új beosztásu nyugta és pénztárkönyv fogadtatott el, melyből a hátralékok mindig kitűnnek; azért hogy 1 év-nél régebbi tagdíj hátralék ne legyen.

A tanügyi bizottság hiányzó 2 tagjául megválasztottak Bogdány Ferencz bajnok és Dani Vilmos. A gazdasági bizottságba pedig dr. Bendel József.

Órák beosztása: hétfőn és pénteken 6—8-ig vivás, kedden, esütörtökön és szombaton athletikai gyakorlatok 6—8-ig, szerdán 6—8-ig box.

Tagokul felvették: Fittler Dezső, ifj. Kron Kálmán, Ilyasevic József. Simig Jenő, Fann Ferencz, Dörschug Antal, Szabó Nándor.

Az egyenruha következő lesz: kék-sarga ing, rövid knicker-bocker nadrág, sark nélküli czipő, kék harisnya.

A szolgának jutalmul 20 frt szavaztatott meg. A club vivó szereinek használatáért havi 50 krajczár díj fizetendő.

Dr. Horváth Jenő
jegyző.

Budapesti labdázó kör. Röviden említettük már, hogy Adorján Sándor a „Nemzet» munkatársának kezdeményezésére labdázó kör alakult a fővárosban, mely a nyáron úgy a magyar, mint az angol labdajátékok számos nemét ismertette meg tagjaival. Most e kör a téli hónapokra kibérelte Fodor Károly vivótermét s itt hetenként három este (kedd, esütörtök szombat) vig sport-élet folyik. Tudvalevő dolog, hogy 1884-ben alakult Magyarországon az első labdázó egyesület, a budapesti lawn-tennis egyesület, mely kizárólag az arisztokratia köréből vette tagjait s e körön túl ma sem terjesztette el a lawn-tennist. Az athletikai clubok és torna-egyletek fölkarolják ugyan itt-ott a labdázást, sőt Kolozsvárt Felméri Lajos kezdeményezésére alakult is egy labdázó társaság s ezenkívül az idén Kecskeméten tolyt nagyban a labdázás. De e szórványos jelenségek mellett a Buda-

pesti labdázó kör az egyetlen testület, melyre a labdázás sportja igazán számíthat s melyre épen ezért épen olyan szép jövő, mint nagy feladat vár. Az egyesületnek eddig 44 tagja van s ezek a következők: Adorján Sándor elnök, Baross Géza másodelnök, Ballay Lajos, Baracs Marc ell, Bánó Gyula, Berger Dániel, Berczelly Antal, Békeffy Géza. Bleyer Samu. Birnbaum László, Braun Lajos, Darvai Fülöp, Fekete Ignác, Gerber Béla, Goldberger Lajos, Graner Ernő, Hegyeshalmy Lajos, Herzl Izidor, Heidberg Tivadar, Hirschier Ernő, Halász Sándor, Kálmán Adolf, Korb Flóris, Linzer Béla gazda, Linzer Ármán, Neumann Károly, Polláček Károly, Pintér Lajos pénztárnok, Pintér József, Pollák Manó, Pikler Gyula, Révai Mór, Salher Lipót, Sámuel Lázár, Schwarcz Gusztáv, Schlesinger Izidor, Téry Ódön. Weinberger Jenő, Wolfner Ferdinánd, Wolfner József, Wolfner Miklós, Wohl Rumi. A titkári teendőt eddig dr. Halász Sándor vitte, de közelebb leköszönvén, új titkárt fognak választani.

A bécsi vivó club e hó elején szépen berendezett új helyiségbe költözött, mely nagy kényelemmel van berendezve a Wallfischgasse 4. számú házban.

Athléta-bál. A „Magyar athletikai club“ legutóbbi választmányi ülésén elhatározottatván, hogy a régóta kitűnő hírnévnek örvendő athléta-bál ez idén is megtartassék: a bálbizottság megalakítására Asbóth Jenő, Bogdány Ferencz bajnok és dr. Kacsovich Mihály kérték fel, kik is a bálcéljára a vidgató összes termet február hó 1-ére lefoglalták.

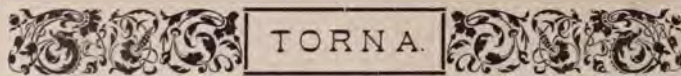
Verseny-birkózás volt a napokban a nagyváradí czirkuszban. Kuczka József, vasuti hivatalnok vállalkozott arra, hogy az ottani czirkusz akrobatájával, Ditrich Mátyással birokra menjen. A nagyszámu közönség érdeklődéssel várta a birkózási, melyben mindkét fél erőnek bizonyult. De a földhöz egyik sem tudta csapni a másikat.

Versenygyaloglás Kolozsvártól Budapestig A kolozsvári athléta körben mozgalom indult meg egy nagyobb szabásu bajnoki gyaloglás rendezése iránt. Kolozsvártól Budapestig (450 km.) A résztvételre eddig már 12-en jelentkeztek, kik a kolozsvári „Athletikai club“ból felhívást készülnek intézni a hazai összes sportegyletek amateur gyaloglóihoz, hogy a résztvételre jelentkezzenek s a kivteli módokat egyetértően megállapítsák. A verseny 1890. őszén rendezetnék. Az első beérkező nyerné Magyarországi bajnok-gyaloglója címét, aranyérmét s tiszteletdíjat. A terv s óhajta az, hogy e verseny állandósíthatnék s minden második évben hasonló távolság s az előzőleg elért eredmények szerinti feltételekkel rendezetnék.

A miskolci athletikai klub létesítése a megvalósulás felé közeleg. Nem jelentkeztek ugyan még oly számmal, mely szám a mi viszonyaink között méltán elvárható, mindazonáltal az ügyet felkaroló és tervező báró Chappon azon helyzetben van, hogy az alakulást keresztül viheti. E czélból f. hó 15-én értekezletet tartottak.

Sport-rovat a napilapokban. Napilapjaink meglehetősen közönyt tanusítanak sport-rovataik iránt s míg a külföldön minden jóra való napilap sportrovátát egy-egy kiváló szakiró nagy gonddal vezet, addig nálunk a legtöbb lapnál ezt a ravatot is csak a könyvatos hirhordók chablonszerű közleményei töltik meg. Annál nagyobb örömmel említhetjük föl, hogy a Bróly Sándor által most Kolozsvártól alapított új lap, a „Magyarország“ rendes sport-rovátot nyitott, melynek vezetője Teleki László gróf.

A vivás Debreczenben. Chappon Károly vívómester Debreczenben vívótanfolyamot nyitott úgy kardra, mint vitézre. Neje pedig a debreczeni hölgyeket tanítja a vitézvívásra.

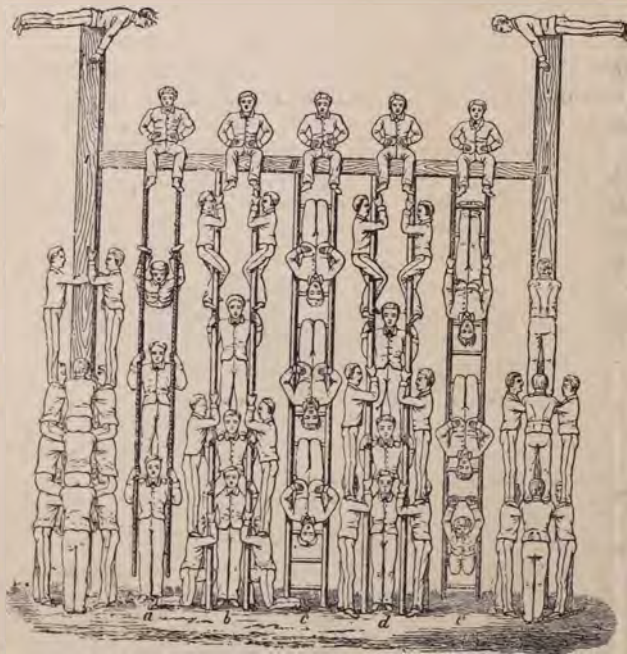

Csoport-torna-gyakorlat.

(Képpel.)

Ugy az iskolai, mint az egyleti tornázásban igen érdekesek a csoport-gyakorlatok, az úgynevezett tableaux-k, melyek úgy szerek nélkül, mint mindenféle szerekkel eszközölhetők. Különösen disztornázásban és tornavizsgákon igen mutatós s e mellett könnyű gyakorlatok ezek; csupán arra kell ügyelni, hogy a felállítás, a csoport összeállítása gyorsan és pontosan történjék s ezért sok próbát kell belőle tartani, mielőtt a nyilvánosság elé állanánk vele. Vigyázni kelle mellett arra, hogy minden egyes pontra és szerre az arra alkalmas tornász állíttassék. Szaz ilyen csoportokat csak annyi ideig kell a megfelelő positurában tartani, a meddig minden megerőltetés nélkül minden egyes tag kibírja.

Az a tableaux, melyet itt bemutatunk, a rudakon és létrákon képzendő.

Az ábrán pontosan láthatók az egyes szerek és gyakorlatok. Az ábra jelzéseinek magyarázata a következő:

I. a baloldali tartó oszlop	12 tornásszal
II. a jobboldali tartó oszlop	8 »
III. a kereszt-gerenda	5 »
a) Kettős kötél	3 »
b) Kettős rud	9 »
c) Létra	3 »
d) Kettős rud	9 »
e) Kötélletra fafogakkal	3 »

Összesen tehát 52 tornász vesz részt a tableauxban.

A tornatanár vagy versenyszóval vagy sippal ad jelt arra, hogy a gyakorlat megkezdődjék. Még pedig az első jelre azok állanak ki a sorból, a kik a szereken legfeljebb foglalnak helyett s aztán az egymásután gyorsan következő jelekre mennek szereikhez a következők. Minden egyes tornásznak jól ismernie kell saját helyét.

Midőn a tableaux teljes, a tornatanár sip-jelet ad, ezzel jelezvén, hogy kész a tableaux, tehát az egyes résztvevők olyan nyugodtan álljanak, akár csak a photographos előtt volnának, mert csak így mutat az egész gyakorlat szép képet a közönségnek.

A tableaux felolvasásának is gyorsan, de rendesen kell mennie, nehogy egymás nyakára ugorjanak a tornászok. — Az egész tableaux gyermekeknél nem tarthat tovább 5—8 másodperczenél.

Schwägerl Márton,
cs. és kir. kapitány.

A gyermek-játékokról.

(Felolvastatott a bács-tiszavidéki tanító-egylet nagygyűlésén Topolyán.)

Mindannyian meg vagyunk győződve az «ép testben ép lélek» igazságáról s mégis hány tanító vétkezik ez ellen, midőn a szellemi erők túlbuzgó fejlesztése mellett a testi erők képzéséről teljesen megfeledkezik és azt a természetre óhajtja bizni, vagy eleget vél tenni e követelménynek azon ütenyszerű, gépies mozgás által, mely torna czim alatt ismeretes. Ez pedig a mellett, hogy egyhanguságánál fogva unalmas a gyermekre, kevés is arra, hogy több mint háromszáz izmot találjon, azaz mozgásban tartson.

Ha akarjuk, hogy a gyermeknek ép teste legyen, akarnunk kell az edzett izmokat. Az izmoknak pedig az egyedüli s czélszerű edzői, aczélzóai a játékok, mert ezek nem a test egyes részeit hozzák mozgásba, hanem egyszerre valamennyi szervét munkálkodtatják.

Az oly gyakran hangoztatott túlterhelésnek is egyedüli s legbiztosabb orvosszere — mint Felméri írja — a sok mozgás, még pedig az u. n. játékbeli szabad mozgás, a mely elfelejtet minden szellemi foglalkozást s a mellyel egybekötött kedvérzet a játékban az egyedüli cél. És igazat kell adnunk neki, mert ha a tanulás és mozgás, azaz a szellemi és testi munka egymást kellő időben fel nem váltják, megzavarodik a testi és a lelki erők egyensúlya s ilyenkor beáll az úgynevezett: túlterhelés.

Ez pedig tönkre teszi a gyermeket szellemileg úgy, mint testileg. Ezt megakadályozandó legjobb eszköznek a játék kínálkozik, a mely — Felméri szerint — az izomrendszer ősi iskolamestere és e mester természetes tanterme: a játszótér, mit a praktikus angol nemzet igen találóan «födetlen iskolának» nevez. Ők meg vannak arról győződve, hogy jó játék után jó tanulás következik s azért el is követnek mindent, hogy gyermekeiknek alkalmuk legyen játszani.

Ily játszótérek felállítását sürgeti a jelenkor, midőn az állam minden férfiből katonát óhajt nyerni. Nagyobb súlyt kell fektetnünk a testi nevelésre, mert mint a francia Barthelot írja: az ifjúságot a testi nevelés nemcsak egészségessé, erőssé és ügyessé teszi, hanem éppen ebben az erőben egyszersmind a nemzetek hatalma s nagysága rejlik.

Ezt a testedzést pedig a gyakorlati nevelészek nem a száraz testgyakorlatok által vélik elérni, hanem a rendszeresen és ügyesen vezetett játékok által; ezek vonzzák a gyermekeket, mert ők úgy sem kívánnak mást, mint

játszani, szabadon, korlátlanul mozogni és ebben örömet lelik. Mi pedig miért rontanók el örömet!

Sok nevelő, de még több szülő helytelen féltékenységgel tartja vissza gyermekét a játékoktól. Az egyik a gyermektársakat tartja ördögileg rosszaknak, kiktől csak rossz tanulható; a másik folyton rémképeket lát, mely gyermekét veszéllyel fenyegeti; sokan vannak olyanok is, kik a nap perzselő hevétől vagy ruhájok elrongálásától féltve gyermekeiket elvonják szabadon választott játékaiktól. Hogy mily ferde az ily szülőknek nézete, mondanunk is fölösleges.

Nem mulaszthatjuk el, hogy itt ne idézzük Dömötör Pálnak pár hét előtt megjelent «Udvaromban» című költeményének egy részletét. Ő ugyanis saját gyermekeinek és azok társainak játékaiban gyönyörköve, a többek között így ír:

«Hadd feszüljön a kar, a láb!
Hadd hajlongjon a derék!
Ugy lesz az izom aczéllá,
A szem fénye csupa tűz, láng,
Ész fogékony, lélek ép!»

Bár csak minden szülő és nevelő így gondolkodnék, úgy a túlterhelés, valamint a testi gyengeség szülte betegségek megszűnének.

Miután elősoroltuk a játékoknak a szellemi és testi nevelésre gyakorolt előnyeit, még hátra volna megemlékeznünk arról, hogy mily játékokat játszassunk s különösen, hogy mily szabályokat tartsunk szem előtt a játékok gyakorlatánál, hogy azok a célnak megfeleljenek.

A mi az első kérdést illeti, arra csak egy főszabályt tartunk szükségesnek fölláttatni s ez az, hogy mindig oly játékot játszassunk, a melyben valamennyi gyermek részt vehessen s a mely hajlamuknak leginkább megfelel. A gyermekek lajlamának pedig legjobban megfelelnek az oly játékok, melyek minél több mozgást igényelnek és melyek minden gyermeket foglalkoztatnak. Így pl. a «bujj, bujj zöld ág...» igen egyszerű játék s mégis kedvelt a gyermekek előtt, mert valamennyit foglalkoztatja, míg az oly játék, melyben csak egy-két gyermek játszhatik a többi rovására, csakhamar unalmassá válik és feloszlásra vezet.

Ami pedig a szemelött tartandó szabályokat illeti, hogy hosszadalmasak ne legyünk, csak egyszerűen, minden fejtegetés nélkül fogjuk felsorolni a legfontosabbakat.

Szerény nézetünk szerint a következő paedagogiai szabályokat óhajtánók figyelemben részesíteni a játékok rendezésénél:

a) Ne engedjük teljesen magukra a gyermekeket, hanem játékaik rendezésében a tanító is vegyen részt. Mert ha rájuk hagyjuk, a nagyobbak kerekednek felül, csak azok játszanak s a kisebbek meg-unván a mellőzést, otthagyják a játékot.

De meg a nagyobbak ilyen uralomravergődése rendszerint pajkosságba, sőt durvaságba is átmegy, mi semmi esetre sem mozdítandja elő a játék nevelő hatását. Korántsem következik azonban ebből, hogy néha hozzájárulásunk nélkül is ne rendezhetnének a gyermekek játékot. Sőt ezt meg is kell engednünk, hadd szokjanak némi önállósághoz is. De azért mindig figyelemmel kell őket kísérnünk s a legkisebb szabálytalanság esetén közbe kell lépünk. A tanító legyen folytonosan szemlélődő, ítélő, bíró, de azt a gyermekek ne vegyék észre.

b) Lehetőleg olyan játékokat rendezzünk, melyek úgy a testi erőt, mint az értelmi tehetséget fejlesztik. Nincs nevelő hatása, természetesen az oly játékoknak,

melyek érthetetlen szózagyalék elmondásából állanak vagy durvaságot tartalmaznak.

c) Minden játék legyen egyszerű, hogy a gyermekek hamar felfoghassák és egyszerű eljátszás után önállólag képesek legyenek azt eljátszani.

d) Új játék megkezdése előtt beszélje azt meg a nevelő növendékeivel. Ilyenkor szép alkalom kínálkozik különböző ismeretek közlésére is. Sőt a már többször játszott játékok kezdésénél sem árt rövid magyarázat, mert mindig lehet a gyermekek között egy-két új, kik még azt nem játszották. Mert nagy hiba, ha a gyermek nem tudja a játékot, úgy rá nézve az unalom, kényszer eszköz lesz, mi által az el is veszi nevelő hatását.

e) Minthogy minden játék csak akkor nyújt élvezetet, ha szabályai szigoruan betartatnak, ezt folyton ellenőriznünk kell s magának a nevelőnek jó példával előljárnia. Nem szabad egy gyermek kedvéért sem kivetelt tennie. És ha olyan a játék, hogy egyes párok viszik a főszerepet, úgy ebben sorrendet kell tartanunk, hogy mindenki részt vegyen benne.

f) Fegyelmi szempontból zárja ki a tanító az oly növendékeket, kik megzavarják szántszándékkal a játékot.

g) Végül ne játszassunk olyan játékot, mely szinpadias modorosságot követel s mely bohócokká alakítja a gyermekeket. Tartsuk itt is szem előtt, hogy az életnek nevelünk, mely az ily negélyezett modorosságot nem tűri meg.

A tornatanítás a képviselőház pénzügyi bizottságában. A képviselőház pénzügyi bizottsága most tárgyalja a jövő évi állami költségvetést. A vallás- és közoktatásügyi ministerium költségvetésénél, midőn sorra került a képezdei tanárok fizetésének fölemelése Hegedűs Sándor a nemzeti tornaegylet elnöke fölszólalt s panaszt emelt az ellen, hogy a tornatanárok fizetése nem emeltetett föl a többi tanárokéval együtt, s ez alkalmat fölhasználta a kiváló államférfi arra, hogy hangsúlyozza annak szükségét, hogy a testgyakorlati oktatásra nagyobb suly fektetessék. Az ellenzék részéről Eötvös Károly tárgyalta a felszólalást, melynek hatása remélhetőleg nem marad el.

A nemzeti tornaegylet vigalmi bizottsága elhatározta, hogy a szombati tornaórák után a Varga-féle vendéglőben a társas szellem élénkítésére közös vacsorát rendez. F. hó 9-én házi verseny volt, december 8-án pedig disztornázás lesz. Karácsonykor diszes karácsonyi ünnepély-januárban ismét házi verseny, februárban pedig nagyobb szabású tornászmulatság következik.

A bupapesti (budai) tornaegylet tagjai sorába újabban gr. Teleki Géza belügyminiszter is belépett. A tagok száma jelenleg 390. Az egylet választmánya elhatározta, hogy ez évi disztornázást f. é. december hó 7-én fogja megtartani.

Az „Aradi Tornaegyesület”-ben szervezett vívóklub működését nov. 2-án kezdi meg s tart bezárólag 1890. évi május hó 1-ég. A vívóórák hetenként háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton este 6--8 óráig tartanak. Kelt Aradon, 1889. év november 1-én. Nagy Sándor, titkár-művezető.

A pozsonyi tornaegyesület érdekében a pozsonyi lapokban igen terjedelmes és lelkes fölhívás jelent meg közelebb U. J. jegy alatt. A cikk röviden elmondja az egylet fejlődésének történetét s aztán fölhívja Pozsony ifjúságát a belépésre.

Nagyváradai tornakör. Már említettük, hogy Nagyváradon torna-kör alakult. Most jelenthetjük, hogy a kör alapszabályai megerősítették s ezekből kiemeltük, hogy a kör célja: a tornázás és vivás gyakorlása és terjesztése. Eszközök e cél elérésére: a) Alkalmos tornahelyiségben tornászás és vivás. b) Torna-ünnepélyek és távgyaloglások, illetve kirándulások rendezése. A kör áll: a) alapító, b) rendes, azaz működő, c) pártoló és d) tiszteletbeli tagokból. Az alapító tagok egyszermindenkorra 20 frt o. é. készpénzben, rendes tagok évi 6 frt. tehát évnegyedenként 1 frt 50 kr. készpénzben előre, pártoló tagok évi 2 frt, tehát félvévenként 1 frtot előre fizetnek. Tiszteletbeli taggá csak oly egyén választható, ki a kör vagy a tornaügy körül kiváló érdemeket szerzett. Az évnegyedes fizetések minden év január, április, július és október 1-én teljesítendőek. Az évnegyed közben belépő az évnegyed elejétől fizet. A pártoló tagsági díjak minden év január és július 1-én fizetendőek.

Elmozdított tornatanár. A közoktatásügyi miniszter Benedek Gyula szabadkai tornatanárt, amiatt, hogy egyik tanártársával összeveszett, állásától elmozdította és kimondotta, hogy tornatanári minőségben 5 évig nem működhetik.

ÚSZÁS

Schwanda Gusztáv kitűnő uszónkat s lapunk munkatársát, Polában cs és kir. haditengerészeti tüzérmérnöknek nevezték ki.

VELOCIPÉDEZÉS

A velocipéd életkora. Egy angol velocipédgyáros a velocipéd életkorát a következőkép határozza meg: egy magas bicycle 10,000 angol mértőldig él, vagyis annyit lehet rajta az összeroskadás veszedelme nélkül bekerekezni, a három kerekű velocipéd és a biztonsági gép pedig 7000 angol mértőldig.

Elvi kérdést döntött el a National Byclista Union ülése közelebb Londonban. Azt indítványozták ugyanis, hogy a szövetség handicapperje alkalmaztassék minden a szövetség keretébe tartozó egyesület versenyén. Ez indítványt 64 szavazattal 31 ellenében elvetették. Az elvetést pedig azzal indokolták, hogy, habár a versenyügyet a maga általánosságában az Union vezeti, hanem azért az egyes egyesületeknek is meg kell hagyni a maguk hatáskörét, s a versenybizottságok által választott versenybírókat oly tekintéllyel kell fölruházni, hogy ítélete megfélebbezhetetlenül döntő legyen.

Egykerekű velocipéden akarja egy amerikai yankee a világot körülkerekézni s e célra 20,000 dollárt gyűjtötték össze állítólag számára. Egy angol szaklap azt jegyzi meg e hirre, hogy ha a jeles sportsman nem kerül Bedlamba (a mi magyarul — Lipótmezőt jelent) akkor földközi útjában valamely civilizálatlan vidéken bizonyosan mint ritkaságot — kitömik.

Kihívás. Hat párisi junior-velocipédista versenyre hívta a franciaországi vidéki velocipedistákat. A bordeauxi velociped-club tagjai már elfogadták a kihívást.

Gyors hajtás miatt eddig csak kocsisokat ítéltek el. Most azonban London mellett Hammersmithben egy angol velocipedistanót is ért ez a kitüntetés: gyors hajtásért 20 schilling bírságra ítéltek.

CSÓNAKÁZÁS

Csónakázóink nagy része a téli hónapokban nem hagy föl teljesen a sport üzésével s közülök igen sokan már is beiratkoztak egyes fővárosi sport egyesületekbe. Így a «Neptun» evezős egyesület tagjainak egy része a budapesti torna klubba iratkozott be, míg a nemzeti hajósegyesület és Hunnia csónakázó-egyesület tagjai közül többen a magyar athletikai klubba fognak a télen jární Vidéki regattistáink is igen jól tennék, ha a téli saisonban nem oszolnának szét, hanem együtt maradva üznék a szabad-sport számos multságos nemét.

Csónakázó egyesületeink tisztviselőit fölkérjük, hogy a tagok évi működési kimutatását most a saison végével küldjék be lapunknak közlés végett.

A bécsi csónakázó-egyesület nagy része most az evező-saison befejeztével fogja közgyűlését megtartani s most fognak több elvi jelentőségű dolgot is eldönteni, így péld. azt is, mi már korábban fölvetett, hogy a bécsi nagy regattán résztvevő egyesület tagjai tartoznak-e belépni a versenyeket rendező Regatta-Vereinba, a mely intézkedés kétségkívül csak a nagy regatta rovására érvényesülhetne. A Regatta-Verein elnöke Gratsch Rudolf le fog mondani tisztségéről. Az idei nagy regattának mintegy 4000 frt tiszta jövedelme volt.

Egy híres csónakász emlékiratai. Hanlan Ede, a világ ex-bajnoka most regatt-memoirejain dolgozik, melyek e czim alatt fognak megjelenni: «Csónakkalandozások három világrészen át».

Az amerikai evezőegyesületek között ezivódás ütött, melynek valószínűleg az lesz a következménye, hogy új szövetséget fognak létesíteni.

KORCSOLYÁZÁS.

A „Kecskeméti korcsolyázó egyesület“ november 1-én tartotta alakuló közgyűlését. A ritka szép őszi időben azonban csak kevesen gondoltak még a téli multságra, mert a 122 egyénileg meghívott tag közül alig 20-an jelentek meg az ülésen, pedig ugy a tisztújítás, mint a sorsolás igen érdekesen folyt le. A választás és sorsolás végeredménye a következő: megválasztottak elnökké: Vámos Béla, alelnökké ifj. Tóth István, ügyesszé Darányi Ferencz, pénztárnokká Nyirádi László, jegyzővé Szappanos Sándor. Választmányi rendes tagokká választottak: ifj. Adler Károly, Deák Gyula, Csabai Gyula, Biró Ádám, B. Kiss Aladár, és Dr. Kecskeméti Sándor urak. — Választmányi tagok: Dr. Horváth Mihályné, Papp Sándorné és ifj. Tóth Istvánné úrnők, továbbá Molnár Mariska, Katona Mariska és Fekete Rózsa kisasszonyok. — Számvizsgáló bizottsági tagokká 3 évre megválasztottak: Mady János, Tóth László és Pócsi György urak. A paviloni részvények közül a szokott módon ez uttal is 10 db. kötvény

sorsoltatott ki u. m. a Nyirádi Sándor úré, a Dömötör Sándor úré, a Kovács István úré, a «kecskeméti k reskedelmi-ipar hitelintézet és népbanké», a Dr. Horváth Mihályné úrhölgyé, a Csilléry Kálmanné úrhölgyé, Gyenes Gyuláné úrhölgyé, a Szappanos Sándor úré, a Wittmann Károly úré és a Schnitzer Márton úré. — E kötvények értéke 1890. ápr. 1-én fizettetik ki az addig esedékes 5% kamataival együtt. — A közgyűlés egyéb határozatai közül még felemljük, hogy a tagsági díjakra nézve a múlt évben szedeit díjak hagyattak érvényben, azon külsőséggel, hogy ez ülésen kimondatott, miszerint azoktól, kik részvényeiket az egyesületnek vissza ajándékozzák felvételi díj ne vétessék. — A katonaság részére idényjegyek ez évben is adatnak ki. Az egyesület 1889/90-ik évre elkészített s ez ülésen elfogadott költségelirányzat bevétel rovata 947 frt, kiadási rovata pedig 932 frtban lett megállapítva.

LÓ SPORT.

Lovaregylet Kaposváron. A somogy megyei lovaregylet megalapítása céljából a következő meghívás bocsátott ki: Alulírottak értekezletet tartván, célszerűnek véltük a hazai lötenyésztés előmozdítása és a versenylovaglás sportjának fejlesztése céljából urlovasok szövetkezetét alakítani, mely szövetkezetnek székhelye Kaposvár lenne, Somogy megyében; tagja pedig mindenki lehetne, ki az alább részletezett feltételeknek megfelel. A tagok: a) alapító, b) rendesek, c) pártolók; a) alapító tag, ki egyszersmindenkorra 200 frt, b) rendes tag, ki hat éven át 10 frt lefizetésre kötelezi magát, c) pártoló tag, ki bármely adománnyal mozdítja elő a szövetkezet célját. A szövetkezet által rendezendő versenyeken csak a tagok lovaloghatnak és csak ezek lovai fulhatnak s a versenyzők kötelesek magukat a magyar lovaregylet verseny szabályainak alávetni. Jelen aláírási ívek 1889. évi dec. hó 1-ig Jankovich Gyulához (Öreglak, Somogy megyében) mint az értekezlet elnökéhez minden körülmény közt visszaküldendők. Az aláírás csak azon esetre kötelez, ha a szövetkezet megalakul, miért is az aláírt összegek addig be nem fizetendők. Jankovich Gyula elnök. Ifj. Jankovich László gr. jegyző. Sommsich Ándor, Inkey Antal, Kund Jenő, Kund Béla, Chernel Gyula, Makfalvy Géza, Jankovich Tivadar gr., Fischer István, Tassy Elemér, Lechner Sándor, Paiss Mihály, Gaál István.

LÖVÉSZET.

A lövészet és a sajtó. A budapesti lövészegyesület közelebb lövészetet és bankettet rendezett s ez utóbbin a legjelesebb lövészek egyike toasztjában felemlítette azt, hogy a sajtó hivatása volna a lövészet s a lövészegyletek érdekeit támogatni. Tökéletesen igazat adunk a jeles lövőnek, sőt hozzátesszük, hogy ha nálunk a lövészet nem lendülhetett arra a népszerűsége és nemcsak társadalmi, hanem politikai és hadászati jelentőségre, a mire a külföld jutott, abban sok része van a sajtónak. De hogy a sajtót nem tudják felhasználni a lövészegyletek, annak már ezen egyletek maguk az okai. Ha maguk a sportegyletek nem keresik az érintkezést a sajtóval s különösen a szaklapokkal, akkor azért ne hibáztassák a sajtót.

A budapesti lövészegyesület által e hó 3-án tartott liba lövészet a következő eredménnyel fejeztetett be: 20 lövés közül legtöbbször talált: Szávoszt Alfonz, Némái Antal, Benkő Ferencz, Litschauer József, Gabrini Samu, Tamássy Lajos, dr. Mestrits Mátyás, Jellinek Antal, Brauch Károly, Freyberger Pál. Libát nyertek Szávoszt Alfonz, Némái Antal, Benkő Ferencz, dr. Mestrits Mátyás, Tamássy Lajos, Freyberger Pál, Havas Sándor, Litschauer József, Harsányi István, Foller Mátyás, Jellinek Antal, Zaldern Vendel. Kacsát nyertek: Benkő Ferencz, Némái Antal, Tamássy Lajos, Szávoszt Alfonz, Havas Sándor, Freyberger Pál, Gabrini Samu, Brauch Károly, dr. Mestrits Mátyás, Harsányi István, Litschauer József, Zaldern Vendel, Obervalder Sándor, Kordovits Szilárd, Frinober András. A pisztolytáblán legtöbbször talált: Szávoszt Alfonz, Tamássy Lajos, Gabrini Samu, dr. Némethy Lajos, Rosconi Károly. A pisztolytáblán a legjobb középső lövést nyert: Dr. Axamethy Lajos, Tamássy Lajos, Rosconi Károly, Harsányi István, Gabrini Samu.

A SPORTVILÁGBÓL.

Turista: Mielőtt e gyöngé pallón átkelnénk, egy kötellel jól összekötjük egymáshoz magunkat.

Turista hölgy: (Sohajt.) Ah! mért nem a pappal!

*

Báró Szarkavölgyi a következőket mondta el afrikai vadászati élményeiről:

— Mikor legutóbb kirándultam a libiai sivatagba, valóban nagyon kellemetlen helyzetbe jutottam; az éj folyamában elválasztottak a karavánomtól és már most ott állottam Hektorommal a beláthatatlan sivatagban. Legalább ötven mértföld választott el a legközelebbi vártól, körülöttem pusztá, lakatlan föld terült el és egy falat élelem se volt vadásztáskámban.

— Nos, valóban kíváncsi vagyok, miképpen vergődött ki a veszedelemből?

— Nagyon egyszerűen. Levágtam szegény Hektorom farkát, megsütöttem és aztán reggeliztünk.

— Reggeliztünk?

— Nos igen, én ettem meg a húst, a kutyám pedig a csontokat.

*

Egy turista-társaság egy magas hegyre érkezik.

Turista-vezető: Uraim és hölgyeim! Itt van a hétszeres viszhang!

Egy turista (a feleségéhez): Kedvesem kérlek, most ne szólj semmit!

*

A vadászati tilalmi időben az erdőmester a földbirtokosnál ebédet s épen nyulat talál a föl.

— Ez az a nyul — mentegeti magát a földesur — melyet tegnap a vizslám fogott s összeharapott.

Az erdőmester fogai között épen egy serét akad meg.

— Ejnye nagyságos uram, úgy látszik a vizslájának fogai plombirozva vannak.

*

A budapest-hegyvidéki turista-egylet tagjai kivándorolnak a János-hegyre.

— Tudja-e nagysád, hogy mi most 999,000 lábnyi magasságban vagyunk a tenger fölött.

— Ah! az lehetetlen!

— De igen, ha a nagysád parányi lábacskaival mérjük a hegyet.

Előzetési díj:
Negyedévre . . . 1 frt.
Félévre . . . . 2 frt.
Égész évre . . . 4 frt.
—
Egyes szám: 20 kr.
—
Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

Megjelen havonként kétszer.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal:

Budapest, VIII. kerület,
Röck-Szilárd-utca (ezelőtt
Bodza-fa-utca) 4 sz.

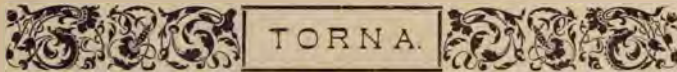
Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmendetlen levelekre:
nem fogadunk el.

Az „Achilles“ Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet“, a „Balaton-Egylet“, a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet“, a „Budapesti, hegyvidéki turista-Egylet“, a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet“, a Budapesti Torna-Egylet, a „Budapesti Vasparipa-Egylet Előre“, a „Budapesti Sport-Club“, a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet“, a „Debreczeni Torna-Egylet“, az „Egyetemi Athletikai Club“, „Első Magyar Vívó Egylet“, az „Ersekújvári Vívó- és Torna-Egyesület“, a „Fertői Csónakázó-Társaság“, a „Győri Csónakázó-Egyesület“, a „Kassai Korcsolyázó-Egylet“, a „Kolozsvári Athletikai Club“, a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet“, a „Főv. Vívó-Club“, a „Körmenyi Athletikai Club“, a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet, a „Magyar-Ovári Torna- és Vívó Egylet“, a „Magyar Velociped-Club“, a „Marosvásárhelyi kerékpár-Egylet“, a „Makói torna-egylet“, a „Marosvásárhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Lévai Torna- és Vívó-Egylet“, a „Lőcsei Korcsolyázó-Egylet“, a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet“, a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Nagy-Kanizsi Torna-Egylet“, a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet“, a „Nemzeti Hajós-Egylet“, a „Neptun Budapesti Evező-Egylet“, az „O-Becse Kerékpár-Egyesület“, az „Ó-Budai Torna-Egylet“, a „Pannónia Csónak-Egylet“, a „Pécsi Athletikai Club“, a „Pozsonyi Hajós-Egylet“, a „Pozsonyi Torna-Egylet“, a „Privigyei Korcsolyázó Egylet“, a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet“, a „Sátoraljai-Ujhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Salgó-Tarjányi Vasparipa-Szövetkezet“, a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club“, a „Soproni Korcsolyázó-Egylet“, a „Szabadkai „Torna-Egylet“, a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör“, a „Szegedi Csónakázó-Egylet“, a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet“, a „Szegedi Torna-Egylet“, a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet“, a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet“, a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet“ és az „Ujvidéki kerékpár- (Bicycle-) Egyesület“, a „Pápai korcsolya-egylet“, a „Torontál korcsolyázó és hajós-egylet“, „Magyar sport-club“, „Szegedi kerékpár-egyesület“, „Sportkedvelők köre“

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Csoport-torna-gyakorlat.

(Két képpel.)

Ugy az iskolai mint az egyleti díszturnák számára hasznavehető csoport-gyakorlatot mutatok itt be a «Herkules» olvasóinak.

A csoport összeállítása, oldalt tekintve

E gyakorlathoz nem szükségesek nagyon erős tornászok, mert azok is, kik a legnagyobb terhet viselik, csupán egy tornászt hordanak vállukon.

A csoportozat a következő módon állítandó össze. Az erősebb tornászok kiválasztatnak s ugyanannyi

gyengébb és könnyebb tornász ezeknek vállaira ül, a lábukat hátul összekulcsolván.

Igy ugynevezett «lovass párok» keletkeznek, melyek aztán egymás mellé sorakoznak s a fent ülő «lovagok» összekulcsolják egymás karjait, egymást vállon fogva.

Igy már most készen van a tableaux első sora.

Ezután ismét erősebb és nehezebb tornászok változtatnak össze, még pedig egygyel kevesebb, mint a hány az első sorban van. Ezek belekapaszkodván az első

A csoport, szemközt nézve.

sor tornászaiba, leguggolnak, hogy vállaikra állhassanak a gyengébb és könnyebb tornászok. Mikor már az utóbbiak fennállanak, akkor az alul lévő tornászok a guggolásból, illetőleg térdeplésből lassan fölemelkednek és így a második sorban keletkezett «lovass párok» ugy sora-

koznak az első sor mögé, hogy az első sor lovas párijai által hagyott hézagokat kitöltsék. Most a második sorban fent állók reá támaszkodnak az első sor „lovagjainak vállaira s így készen van a tableaux.

Az egész tableaux igen könnyen jó létre s csinos képet nyújt.

A tableaux szétosztásánál lassan és vigyázva kell eljárnai, hogy baleset ne forduljon elő.

Schwägerl Márton,
cs. és k. kapitány.

A tornatanítás Tordán.

A tordai unitarius középiskola, illetőleg államilag segélyezett polgári iskolában két tornatanító van. Az egyik Benkő Gyula polg. iskolai tanár, ki az I.—V. gymnasialis, illetve polg. osztályokban tanít hetenként két órán; a másik alólt, ki az unitarius középiskolához csatolt 4 elemi osztályhoz a 3. és 4. osztályt tanítja összevontan hetenként egy órán.

Az 1. és 2. elemiosztály nem gyakoroltatik a tornában.

A polg. iskolai osztályok tornatanítójának nem szakja a torna; fizetése van. Alólt a tornatanításért fizetést nem kap.

A gyakorlatok rend-, szabad-, szeren- és szerrel való gyakorlatok. Ez utóbbiak — fapuskákkal — csak a polg. osztályokban fordulnak elő. Az elemi iskolának kézi szereit nincsenek.

Tornaszerek, melyek a polg. iskoláéi, de melyeket az elemi iskola is használhat; 1 nyújtó, 6 mászó póna, 1 gyűrű hinta, 1 vízszintes (rézsütös) és 1 függélyes létra, 1 hosszú kötél, 2 korlát, 1 lengő gerenda, 1 ugró méreze, 1 ugró deszka és több fapuska.

Téli tornahelyiség nincs, nyári tornára és játékra a tágas udvar használtatik. A tornázó növendékek száma az elemi osztályokban (3. 4.) 54, a polg. fuiskola I.—V. osztályaiban 128.

Torda, 1880. nov. 20.

Borbély Sándor,
a képző intézetekre képesített tornatanár.

A nemzeti torna-egylet ez évi december hó 8-án este 1/3 7 órakor a tornatanítói nyugdíjalap javára disztornázást tart. Az egylet elnöksége felhívja azon tagokat, a kik közreműködni óhajtának, hogy az e célra kitett aláírási iven jelentkezzenek. A közreműködő tagok belépti díjat nem fizetnek. Egy hely ára 1 frt. A tornázásban részt nem vevő rendes tagok számára ötven 50 kros hely tartatik fenn. Alapító és pártoló tagok számára, a kik december hó 5-ig jelentkezhetnek, 30 hely tartatik fenn. A karzaton 14 hely van a tanítók és előtornászok részére. A disztornázást a vivóteremben társasvacsora követi.

hogy ezentúl minden hó első napjaiban társas összejövetelt tartanak s az első összejövetel decz. 1-jén vasárnap este 6 órakor lesz. Az értekezlet Fodor Károly művezetőt kérte föl, hogy az összejövetelre programot állítson össze szerény házi verseny alakjában. A jelenvolt tagok egyhanguan megígérték részvételüket. A társas vacsora a Szabady-fele vendéglőben lesz.

Ugyanez ülésen az egyes tagok szívességből vállalkoztak, hogy különböző kedvezményes jegyek kieszközlésében közre fognak működni.

*

A club elnöke megkereste a képző művészeti társulat igazgatóságát, hogy a clubtagok részére a műcsarnokba olcsóbb jegyeket bocsásson rendelkezésre. A kérésnek az igazgatóság készséggel eleget tett s Dr. Szmeccsányi Miklós műcsarnoki titkár értesítette elnökségünket, hogy a beléptijegyeket 100—100 darabonként 20—20 frtjával rendelkezésére bocsátja a tagoknak. A club kezelési költségekre 2 krt számítván a jegyeket 22 krért árusítja el a tagoknak.

*

A club helyiségeit Fodor Károly vivómester Klósz fényképésszel lephotographáltatta s a tényes helyiség képét a «Herkules» karácsonyi disz-száma közölni fogja.

Versenygyaloglás Kolozsvártól Apahidára és vissza.

(A kolozsvári athletikai club versenye.)

Kolozsvár, nov. 3

A K. A. C. által rendezett kezdők gyalogversenye 30 kilométer távolságra, Kolozsvárról Apahidára és vissza, e hó 2-ikán igen szépen sikerült.

Hét jelentkező közül négyen indultak el reggeli 9 óra 24 perczkor s az Apahidán tul meghatározott fordulópontonra, mely az induló ponttól 16 kilométernyire volt, érkeztek.

Pátha Gyula 11 ór. 17 p. 45 mp.

Lőfy E. Sándor B. 11 ór. 22 p. 45 mp.

Jura Péter 11 ór. 28 p.

A célponthoz érkezett:

Pátha Gy. 1 ór. 15 1/2 p.

Jura P. 1 ór. 18 p.

Sándor B. 1 ór. 27 p.

A 30 klm. útát megtette:

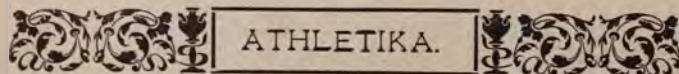
Pátha Gy. 3 ór. 51 1/2 p. — 1 klm. átlag 7 p. 43 mp.

Jura P. 3 ór. 54 p. — 1 klm. átlag 7 p. 48 mp.

Sándor B. 4 ór. 3 p. — 1 klm: átlag 8 p. 9 mp.

Az idő esős, az utvonat sáros volt. Ez indokolja az eredményt, mely rosszabb az eddigi kis távolsági versenyek eredményeinél. A versenyzők kitünő kondícióban érkeztek be. — Az indításnál valamint érkezésnél jelen volt a club alelnöke Dr. Baintner Hugó, Páska Zoltán és számos clubtag, kik élénk figyelemmel kísérték az új erők első kísérletét. A forduló pontot jelezte Szakács Lajos.

Kuszkó István
titkár

Magyar Sport Club.

A magyar sport club tagjai mult számunkban hirdett barátságos értekezletüket megtartották Porzsol Kálmán elnöklete alatt s ezen egyhangulag elhatározták,

A kolozsvári athletikai clubba új tagokul a legutóbbi választmányi gyűlésen bevétettek: Horváth Károly, Szobolka Dezső, Kotzó Elek, Bogdán Adorján, Lőfy Endre, Papp Ödön, Diószeghy Dezső.

Borbély György, a kolozsvári Athletikai Club bajnokának kolozsvári-párisi utjáról szépen kidolgozott utirajzát kiadja a club a jövő év elején megjelenő III. évkönyvében. A könyv a II-iknél is tartalomdúsabban állittatik kis albumszerűleg diszitve lesz mintegy 12—15 képpel. A képek a club bajnokait teljes számban, a párisi utitársakat, a club 1 év előtti viadalának győzteseit, továbbá a vivó, kerékpározó s általán a különböző versenyek és viadalokon győztes athletákat csoportonként fogja bemutatni. Ezekon fölül ama társegyesületektől melyekkel a versenytéren a club érintkezésben volt, szintén lesz csoportkép bemutatva. A K. A. C. tagjai lelkesedéstől áthatott buzgalmat fejtenek ki, hogy könyvük a testedző sport terén, ugy tanúság valamint érdeklőség tekintetében a m. évben megjelent II. évkönyvet tetemesen felülmulja. A kiadására is tetemes anyagi áldozatokat hoznak, a melynél fogva a v a s k o s k ö t e t előzetes megrendelés mellett igen olcsó: füzve 40 kr. diszes angol vászonba kötve arany czimnyomással 65 kr. lesz. 10 füzött, vagy kötött példány megrendelése után egy füzött, illetve kötött tiszteletpéldány jár. A könyv megjelenése után annak bolti ára a jelzettnél jóval drágább lesz.

Versenyeredmények kimutatása. A K. A. C. tikára felkéri mindazokat az egyesületeket, a melyek nyilv. versenyeket rendeztek, hogy ama versenyekről, a melyeknél az eredmények távolság, idő stb. kimutathatók, minden versenynem és minden távolságnál, a verseny ideje, neve, helye, a távolság, a győző neve s az elért eredménnyel (idő v. térben) a K. A. C.-nak hiteles kimutatást küldeni sziveskedjenek. Minden versenynem s ugyanazon távolságból csak egy s pedig a jobb eredmény mutató ki. Az eredmények összeállításához tájékozással szolgálnak a club közkezen forgó II. évkönyvében foglalt versenyeredmény-táblázatok, kívánatra azonban a club rovatozott úrlapot is küld, melybe az eredmények egyszerűen beírhatók. Ez eredmények a club III. évkönyvébe vétetnek be és azért azoknak, d e c z. 15-ig leendő beküldése kéretik.

VELOCIPÉDEZÉS

Ó-Becsei Kerékpár-Egyesület.

Ó-Becse, nov. 16.

Hosszas hallgatás után az «ó-becsei-kerékpár-egyesület» is ad életjelt magáról. — Egy oly egyletről emlékezünk most meg, a mely alakulásakor ugy felkaroltatott s kezdetben oly irányban haladt, hogy bizton felvirágzását lehetett jósolni. De egy ballépés a sülyedés lejtőjére sodorta. Ugyanis az egylet lázas sietséggel kezdett élni. Mindent akart egyszerre; utánozni akarta, sőt megelőzni iparkodott a hasonló és idősebb egyleteket. És azon szerencsétlen gondolata támadt, hogy versenyekre alkalmas gyakorló teret készít; hosszút, széleset, a melybe százakat költött és elkészülte után, illetve mikor már azt hittük, hogy elkészült — czélszerűtlennek bizonyult s már a jövő év tavaszán nem lehetett azt megkülönböztetni a n e m k i k é s z i t e t t talajtól. Az ebbe feketett pénz örök álmát nyugoszza és az egyesületet is annyira megtámadta, hogy az nem birt többé az adósságból kivergődni. A sport iránti érdeklődés is mindinkább lohadt s a „kerékpár-egyesület”ről csak néha napján lehet hallani, és

most már több mint egy fél éve haldoklott, sokan már azt hitték fel is oszlott. De a sport öröme legyen mondva néhány lelkes ember a napokban újra feleleveníté az, eszmét és talán majd sikerül, ha nem is oly fényesen mint elindult, de szilárdabban föntartani egyletünkkel öréről a kerékpár-sportnak, mely nálunk az alföldön a a rossz utak miatt oly nehezen tud diadalra vergődni.

Tehát a hosszas szünet után novemberr hó 9-én gyűltek egybe az egyesület iránt érdeklődő működő tagok közgyűlésre, melynek lefolyásáról álljanak itt a következők.

A legutolsó ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után elnök bemutatja az egylet anyagi állapotát feltüntető pénztárosi kimutatást. Bizony elszomorító a tények. Az egylet tagjainál hátralékban künn van 106 frt. 50 kr. Az egyesület adósága mintegy 90 frt. melytől csak a hátralékoknak befizetése esetén szabadulhatna meg, miért is a közgyűlés megbizza az egylet ügyészét, hogy a künnlevő pénzt a tagoktól hajtsa be pör útján. Ha az egyesület adóságait törleszteni képes lesz, ugy van remény, hogy a korábbiakon okulva szilárd alapra fog helyezkedni az.

Ezután a régi tisztviselői kar leköszönt és helyébe a következő alakítottat: elnök: Szedressy Ödön aljárásbíró, alelnök: Kovács Ferencz, titkár és pénztáros: Fár-bás József, kapitány és szertáros: Osztrogonácz Ferencz, ügyész: dr. Grünbaum Pál; — választmányi tagok: dr. dr. Freund Illés, Soós Gábor, Szegő J. Adolf, Tripolszky A'adár, póttagok: Terék József, Krutelik Dániel.

Hogy új tagokat minél nagyobb számban nyerhesünk egyletünk részére a közgyűlés a tagdíjakat felére szállította le. — Az egyesületnek van jelenleg 27 alapító 19 működő s 18 pártoló tagja. A helyiség Osztrogonácz kapitány szivességéről saját lakásának egyik szobájában lesz, a hol hetenkint háromszor tart összejöveteleket, vivási és toraa gyakorlatokat. Néhány kevésbbé fontos egyleti ügy letárgyalása után az ülés véget ért oly lelkesedéssel, mely ha nem lesz s z a l m a t ü z reményleni engedi a jobb jövőt.

Fár-bás József,
egyleti titkár.

Fényüzési adó a velocipédre. A velocipédezt új veszedelem fenyegeti: a stájer tartománygyűlésen Posch képviselő indítványt nyújtott be, hogy a velocipédra — «fényüzési adót» vessenek ki.

Stevens Tamás, a nálunk is megfordult angol velocipédista tudvalevőleg Stanley felkutatására indult. Most azonban azt jelentik, hogy mocsárlázt kapván, visszatért Mozambikba; Stanley pedig Stevens segítségével nélkül utban van hazafelé Zanzibáron át.

Polo-játék velocipéden. A polo játékot, a mi nem egyéb mint labdázás lóhátról, most az angolok ugy üzik, hogy ló helyett velocipédre ülnek.

A velocipéd a hadseregben. Az angol kormány külön katonai iskolát állít föl tavasszal a velocipédezt tanítására Aldersbotban. 500 font sterlingnyi költségért rendeltek meg e czélra velocipédeket.

TURISTA SPORT.

Turista kirándulás a Tátrába.

(Forberger V. rajzával.)

A tátrai turista kirándulások egyik kiindulási pontját Maylárházát a «Herkules» már közölte. Innen kell kiindulni ahhoz a partéhoz is, melyet most itt Forberger ügyes rajzában az olvasóknak bemutatok, a Vaskapa-g-erinczhez.

Maylárházától kiindulva az ugynevezett «turista-uton» kell tovább haladni, melyet a Kárpátgyegesület készített a kirándulók nagy örömére.

Mintegy félórát haladva az uton, a «Késmárki itatóhoz» érünk. Ez egy kis vadászlak, mely elég kényelemmel van berendezve arra, hogy turistákat is befogadjon. E vadászlakot Késmárk város hatósága építtette.

Innen igen szépen látszik a magas Tátra s a késmárki és lomniczi csüctől jobbra látható a bélai mészhegységnek keleti része. E csoportnak legszebb része a «Vaskapu.»

Vaskapu-gerincsz.

Az ugynevezett «Vaskapu» a tenger színe fölé 1603 méternyire emelkedik. Nevét onnan vette, hogy a hegygerinczen nyugvó magas sziklafalnak tágas kapuszerű nyílása van.

Dusan viritanak a Vaskapu környékén az alpesi virágok s ezek között különösen a havasi gyopár (Edelweiss) mely minden turista kalpagjának ékessége.

A fölmászás a Vaskapu gerinczére nem épen veszedelmes, de vezető nélkül nem tanácsos a megmászása.

Horváth Béla.

Turisták zsebkönyve. Kuzskó István, a K. A. C. titkára a gyalog és kerékpáron körutakat tevő athléták számára egy zsebkönyv összeállításán munkálkodik. A könyv el lesz látva tájékoztatóval, naptári részzel és rovatozott lapokkal a napi uti eredmény és események feljegyzésére. Továbbá a királyhágóntuli rész minden vidékének községenkénti távolságok szerint lesznek összes járható utvonalai felvéve, minden község és városnál a figyelmet érdemlő történelmi és földrajzi s más nevezetességek meglesznek említve. A vidékeken a turistákat utbaigazító kalauzolók férfiak, kedvezményeket s

megfelelő kényelmet nyújtani tudó vendéglők is fel lesznek véve. A könyv e nemből nálunk uttörő munka lesz s célja az erdélyi körutazásokat megkönnyíteni s kellő utmutatásokkal kellemessé tenni. A könyv meg a kirándulások megkezdése előtt, kora tavasszal meg fog jenni.

A Budapest-hegyvidéki turista egyesület, mint már több ízben említettük, mozgalmat indított meg az irányban, hogy a budakeszi erdőseget a főváros vegye meg az államtól; mert az államerdészeti bivatál ki akarta az erdőket irtatni s így a budai hegyek között a turista-kirándulások a legközelebbi 2—3 évtizedre teljesen megszűntek volna. Most örömmel jelenthetjük, hogy e mozgalmat siker fogja koronázni. A budakeszi erdő megvétele ügyében eljáró bizottság az erdőt 250.000 frtra becsülte. Havas Sándor a fővárosi erdészeti és kültelevi bizottság elnöke most azt jelenti, hogy Szapáry Gyula gr. földművelésügyi miniszterrel e kérdésben tárgyalta, ki hajlandónak nyilatkozott az erdőt 300.000 frtért a fővárosnak eladni. Minthogy a tárgyalások ennek folytán a sikerre való kilátással folytathatók, Havas kéri, hogy a tárgyalások a vétel iránt folytatassanak. A főváros tanácsa, mint értesülünk, el is határozta, hogy a tárgyalásokat folytatják.

KORCSOLYÁZÁS.

A korcsolyázás Kolozsvárott.

A kolozsvári korcsolyázó egyesület Girsik János elnöke alatt szép virágzásnak indult. Az egyesületnek 436 tagja van a mi egy vidéki sportegyesületnél igen jelentékeny siker. Az egyesület e hó 24-ikén tartotta évi közgyűlését, mely elé a választmány terjedelmes jelentést terjesztett az 1888—9-ik év működéséről. E jelentésről közöljük a következőket:

I. A korcsolyázás sporjának ez az év nem volt olyan kedvező, mint a megelőző. Több ízben sokszor napokig tartó hó esés, olvadás akadályozta annak folytonosságát. Az első korcsolyázó nap 1888. nov. hó 24-én, az utolsó pedig 1889. febr. 26-án volt. Ez időn belül 49 nap lehetett korcsolyázni; tehát 31 nappal kevesebb-szer, mint a megelőző évben.

A sportot élénkítő s napi jövedelmet tokozó katonazene iránt is rendkívül sok nehézséggel küzdött egyesületünk. A katonazene ugyanis a színház részére állandóan le volt foglalva s így csak nagy ritkán sok utánjárás mellett tudtuk megnyerni a közreműködésre. Ilyenkor is csak az utolsó órában tudtuk meg, midőn már alkalmunk s idő sem volt a közönséget tájékoztatni. A választmány azonban minden módot felhasznált arra, hogy a tagoknak a zene-élvezetet megszerezze s többször polgári zenét szerződtetett. Ezt alkalmaztak villanyos estélyeinkre is, azonban a polgári zenével nagy érdeklődést kelteni nem tudtuk s így estélyeink számbavehető jövedelmet nem hoztak.

Összen 8 ízben volt zene a jegen, 6 ízben rendeztünk vilanyos estélyt. Az idény kezdetén tervbe vettünk korcsolya estélyt is, azonban katonazene hiánya miatt sokáig nem tudtuk kivinni. Végre midőn kitűzhattük, közbejött a trónörökös szomorú halála s el kellett halasztanunk.

A korcsolya ünnepélyt az idény végén febr. 26-án tarthattuk csak meg s a változatos műsorral való rendez-

zésnek tulajdoníthatjuk, hogy még ekkor is kelthetünk érdeklődést s hogy ez ünnepély, mely szintén polgári zenével rendeztetett, némi jövedelmet hozott. Kötelességünknek tartjuk itt megemlíteni, hogy a rendezésben egyletünk gazdája; Berde Béla ur s Juchó János egyleti tag ur odaadó működést fejtettek ki, kora reggeltől késő estig fáradhatlanul dolgozva a dermesztő hidegben a diszítés s rendezés körül s a sikerben az oroszlan részt vívták ki.

Részletes versenyprogramot is dolgozott ki a választmány az idény elején a sport élénkítésére, azonban e versenyek is a fenti okoknál fogva nem voltak kitűzhetőek.

A korcsolyázás körül a rendre kiváló gondot fordítottunk. A napi biztosok teendőit körvonaloztuk. Rovatozott napos könyvet készítettünk a napi események (jövedelem, időjárás, zene, belépő tagok, panaszok, napi biztos ellenjegyzések stb.) feljegyzésével. E könyv évről-évre tükre lesz a korcsolya-sport-élet eseményeinek.

Választmányunk tagjai a fővárosi egyletek működési viszonyait tanulmány tárgyává tették. Megszereztettek több egylet működését előtűntető nyomtatványok. E réven tervek dolgoztattak ki, melyek behozatala a legközelebbi idényre vár s a melyek a közönségnek nagyobb kényelmet nyújtanak s a korcsolyázás sportjának fejlődését lényegesen előfoglalják egyesületünkben mozditani.

Kapcsolatban e tervekkel addig is, míg a tő közelében egy állandó s a czélnak megfelelő épület emeltetnének, a korcsolya kötőházat ideiglenesen is ruhatárral es korcsolya raktárral kibővíjük.

II. A c s o l n a k o z á s sportját kezdetleges állapotából czélszerű intézkedések által kiemelni igyekezett a választmány. A törekvéseket már eddig is annyiban siker koronázta, hogy e sport élénkebb lendületet vett s mult években mindig deficizzel záródott le ennek számlája, az idén nem csak a ráfordított-költségeket hozta be, hanem némi tiszta jövedelem is mutatkozik.

E sport szezonja egy ünnepélyvel nyitott meg jun. 2-án, melyen a Kolozsvári Dalkör is szives volt közreműködni. Fz ünnepély villanyvilágítás, zene, tüzi játék s jelmezes csolnakázással rendeztetett 30 és 40 kros belépti díjakkal, mely mérsékelt díj a kedvezőtlen idő daczára az ünnepélynek jövedelmet hozott. Lelkesen közreműködtek ez ünnepély rendezése közül a Kolozsvári Athletikai Club tagjai, a rendfentartás körül pedig a kolozsvári önk. tüzoltó egyleti tagok.

Ez időtől a csolnak-árakat is meglehetősen leszállítottuk. Az érdeklődés a csolnakázás iránt nőtt. A jövőnek a feladata, hogy czélszerű versenyek kitűzésével is tovább fejlesztessek s hogy főleg az uri közönséggel, szélesebb körben megkedvelhető legyen.

E sporttal szolgálatot tettünk a jótékonyágnak is. A helyi jótékony nőegyletnek a népünnep alkalmával tavunkat s a villanyvilágítást a kész kiadások megtérítése mellett átengedtük.

A közgyűlés:

A kolozsvári korcsolyázó egylet fennállásának tizenhetedik évi közgyűlését 1889 nov. 24-én tartotta meg a megyeház tanácskozási termében. Elnök Girsik János m. oszt. tanácsos, ki az egylet ügyeinek elővittele érdekében több év óta odaadó munkásságot fejtett ki, megnyitójában szives szavakban üdvözölte az egybegyűlteket Utalt arra, hogy az egylet habár nem a kedvezőbb évről számol be, tartozásba 1019 frt 68 krt, bérbe 600 frtot fizetett; következtetve ebből és a multak tapasztala-

taiból átlagosan véve, évi 1500 frt olyan jövedelme van az egyesületnek, a melynek alapján, a későbbi években a városhoz közelebb fekvő területen is rendezhet be, kényelmes épülettel ellátott korcsolyapályát. Mint eszmét veti ezt föl, mely a jövő közgyűlésre kidolgozásra vár. Az ülés éljenzés mellett vette helyben hagyó tudomásul elnök megnyitóját s kijelentéseit.

A választmány évi jelentése, mely szerint ugy a korcsolyázás, valamint a csolnakázás sportja terén haladás mutatkozik s ez előbbi jövedelme czélszerű intézkedések folytán 132 frt 20 krral mulja felül a m. é. előirányzott összeget, továbbá a megvizsgált évi számadások, melyek az előirányzattal szemben 151 frt 0.7 kr. bevételi többletet mutatnak fel, jóváhagyó tudomásul vétetett és megadatott a felmentvény ugy a pénztárnok valamint a választmánynak. A következő évre 2879 frt bevétel s 2515 kiadás irányoztatott elő.

Az indítványok során egyleti tagok, valamint a K. A. C. által amaz indítvány terjesztetett elő, hogy a club tagjainak a korcsolya-pályán kedvezmény adassék. A különben szépen indokolt javaslathoz többen szóltak. Mellette különösen azt hozták fel, hogy a fiatalság az utóbbi években elég számban az egyleti jégpályán képviselve nem volt, a minek az az oka, hogy különösen az egyetemi hallgatóság a teljes tagdíjat fedezni nem tudja. S miután a fiatalság különösen e részének a testedző sport művelését megkell könnyíteni, a többség mellette szavazott. Tekintettel azonban arra, hogy időközi eltávozás folytán érvényes határozat hozatalára a szavazás folyamán 20 tag már nem volt jelen, az ügy eldöntése egy közelebb összehívandó közgyűlés elé vitetik.

Egyleti gazdának közfelkiáltással megválasztott: Felszegi Ferencz. Választmányi tagoknak: Apáthy Árpád, dr. Csipkés, Károly, Juchó János, dr. Lindner Gusztáv, Matskásy Pál, Miskolczy Kálmán, gr. Teleki László.

A gyűlés végül jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavazott kiváló működésükért az elnököknek, a távozó egyleti gazda, Bende Bélának s ugy a többi tisztviselők, valamint a választmánynak is, s ezzel déli 1 órakor eloszlott.

— n.

A korcsolyázás Miskolczon.

A «miskolczi korcsolyázó-egylet» ez évi november hó 10-ikén tartotta meg évi rendes alakuló közgyűlését. A közgyűlést Dr. Gencsi Samu egyleti elnök nyitotta meg, beszédét az al fejezvében, hogy már a mult évad is biztos garantiát nyújtott arra nézve, mikép az egylet izmosodni és felvirágozni fog. A megnyitó beszéd után a mult évi számadások vizsgáltattak felül s ezután a leköszönt tisztviselői kar és választmány helyébe az új tisztviselői kar és választmány szavazat utáni választása ejtetett meg. A választás eredménye a következő volt: elnökké megválasztott: Dr. Gencsi Samu, alelnökké: Laufer Gyula, tiszteletbeli alelnökké: Br. Schapon Samu, titkárrá: Krizsanovszky József, pénztárnokká: Kazay József, ügyészsze: Dr. Sugár Gyula, egyleti orvosá: Dr. Ballagi János. Választmányi tagokul: Kozma Andor, Bekény Béla, Dr. Nagy Péter, Dr. Molnár Gyula, Szombatay Sándor, ifj. Molnár Elek, Grosz Viktor, Buthy Lajos, Levitzky Gyula, Dr. Singer Henrik, Dr. Ferenczi Henrik, Dr. Sugár Jakab, Aranyi Lipót, Kónya Ferencz, Herez Sándor, Auer La

jos, Martin Iván. Jégigazgató; Jablonszky Flóris jégmes terek: Schlick Gyula. Dr. Benczur Miklós, Heinrich József. Az ezidei tagdíjakra nézve megállapította a közgyűlés, hogy tekintve az egyletnek az új pálya kibővítése, leasása és a pavillon helyreállítására tett nagyobb összegű kiadását, a tagdíjakat 1 frttal emelni fogja. Ily módon a tagdíj régi tagok részére 4 frt, új tagok részére a beiratási 2 frtnyi díjjal együtt 6 frt leead. Kísérők részére! egy idényjegy ára 2 frt. A katonai tisztikar beiratási díjat nem fizet. Tanulók idényjegye 2 frt 50 kr. A napijegyek ára: hétköznap korcsolyázók részére 30 kr., nem korcsolyázók részére 10 kr. Vasár- és ünnepnapokon: korcsolyázók részére 50 kr., nézők részére 20 kr. Tanulók részére: hétköznap 10 kr., vasárnap 20 kr.

A korcsolyázás Pécssett.

A pécsi korcsolyázó-egylet közelebb tartotta meg évi alapszabályszerű rendes közgyűlését.

A gyűlés Fekete Mihály elnöklete alatt ült össze. Elhatározottatott egy igazgatói állásnak rendszeresítése, kinek hatalmában allana a jég felett korlátlanul rendelkezni, ugyszintén a jégfelügyelők az ő segédkezésére rendelvek. Miután még az ülés az alapszabályok átdolgozását határozta el, megejtetett az új tisztikar választása. Elnöknök: Littke József lón megválasztva. Alelnök: Dr. Krasznay Miklós. Titkár: Koszits Kamill. Pénztáros: Berecz József, igazgató; Ott Béla. Jégfelügyelők: Angyal Béla, Dr. Zöld Sándor, Percel Béla, Mayer Károly, Sáve! Kálmán. Az igazgató választmányba következők lettek beválasztva: Fekete Mihály, dr. Egry Béla, Sipőcz István, Szikorszky Tádé, Zsolnay Miklós, Fekete Mihályné, Bartoságh Imréné, Stankovics Györgyné, Littke Mariska, Hinka Ilona. Számvizsgálók: Koharits János, Feiler Mihály, Littke Jenő, ifj. Peitler Imre. Mint értesülünk az egylet már idejekorán intézkedni fog, hogy a területre víz bocsjátassék, nehogy a hideg fagyos napok készületlenül találják az egyletet. A korcsolya pálya az idén is a vasuti gyár alatti mezőn a szt. Ferenczrendház tulajdonát képező telken lesz és az egylet czélszerű intézkedések által a tagok kívánalmait teljes mértékben ki is fogja elégíteni. A buzgalom megvan, most csak csikorgó hideg napokat kívánunk Halifax hiveinek.

A budapesti korcsolyázó-egyletben megkezdődtek a beiratkozások. Be lehet iratkozni mindennap délelőtt 10 órától 1 óráig, délután 3 órától 6 óráig az egylet új helyiségében (bécsi-utca 4. sz.). Egyuttal az egylet választmánya az egylet tagjait következő határozatai figyelembe vételére kéri; 1. A korcsolya-elhelyezési díj 50 krról 1 frtra felemeltetett. 2. A családtagoknak alapszabályilag biztosított tagdíj mérséklés csak az egyidejűleg beiratkozó családtagokra alkalmazható. 3. A nevelők, kísérők nem tekinthetők családtagoknak, de 6 frtért ugynevezett idényjegyet kaphatnak, melylyel azonban tagjogosultság nem jár.

Korcsolyaversenyek. A pécsi korcsolyaversenyek jan. 19-ikén tartatnak meg s másnap tartatik meg a jeges jelmezbal. A verseny 5 pontból áll, s ebből négyben minden országbeli amateur korcsolyázó részt vehet. — Berlinben jan. 16-án és 26-án lesznek a korcsolyaversenyek. — Olvasóinknak kívánatra a versenyek föltételeiről szivesen szolgálunk bővebb felvilágosítással.

CSÓNÁKÁZÁS.

Csónakversenyek a jövő évben. Németországban a sport-szabályokhoz hiven már előre megállapították a regatták napjait. Ime itt közöljük — magyarországi csónakegyleteink számára követendő például — a hivatalos jegyzéket:

Frankfurt (Majna mellett)	Junius 14., 15.
Berlin	Junius 22., 22.
Ems	Junius 22.
Stettin	Junius 29.
Mainz	Junius 29.
Boroszló	Junius 6.
Rellbronn	Julius 6.
Hamburg	Julius 12., 13.
Drezda	Julius 20.
Mannheim	Julius 20.
Kiel	Julius 20.
München	Julius 27.

Új csónakázó-egylet alakult Bécsben «Donau» név alatt. Elnök Miltner. Eddig egy négyes verseny-csónakja van a clubnak, mely már a jövő évi regattában részt vesz.

A párisi nemzetközi regattát a jövő évben közvetlen a löverseny-sport legnagyobb vonzerejének a Grand prix-nek futtatása után tartják meg. Ha a mi regattistáink a szentistvánnapi versenyek ideje alatt rendeznének versenyeket, ugy ezeknek előre láthatólag szép anyagi sikere lenne,

VADÁSZAT.

Vadászok, vadászhistóriák.

Apor Péter, a «Metamorphosis Transsylvaniae» írója, a mult század elején siratván „a régi jó idöket“, az ösök vadászatáról ezeket hagyta emlékezetben; — — senki abban az idöben vadászni járván, vadhoz nem lött seréttel; az kinek serétes puskája volt az urak között, soha vadhoz vele nem lött, csak madarokhoz. Az vadhoz akkor stuezból, tersényiből, pulyhákból egyes golyóbissal lőnek vala, ha találta, ott maradott, ha nem találta, ritkán ment el sebben, sőt mintegy törvénye vala abban az idöben a vadászoknak, hogy ha annál nagyobb főember volt is, la vadhoz lött s nem lötte, vagy vért vagy szórt elé nem hozott, plága-lapoczkát hordozván magukkal, azt jól megcsa tak, vagy fiatal fát vágtnak le alatta. Azért olyan bő vala akkor a vad, hogy bár a talutól ne mentél volna igen messze, még is elég vadat találtál volna; most pedig mióta a flinta bejöve és seréttel kezdenek lőni vadhoz, minél több vad megyen el sebben, a mely aztán haszontalanul döglük meg, mint a ki ugy esik el, hogy hasznát vegyed; azért szükült így el a vad.“

Erdélyben mai napig sok a jeles vadász s pedig nemcsak az urak között, de a parasztnok között is. A fejedelmek is jobbára nagy vadászok voltak. János Zsigmond beteges, vézna alkatu férfi, de vadászni igen szeretett s a halál, mely évekig járt sarkában, szinte vadászat közben lepte meg. Bethlen Gábor „esztendőben háromszor-négyszer, ha kiment vadászni kopója circiter ötven ha volt, két peczér azokhoz; második felesége Brandenburgi Katalin „a vadászatban igen gyönyörköd-

vén", a fejedelem parancsából Kemény János hordozta vadászni. Ilyes alkamakkor „a fejedelemasszony mind erkölcsében megvetemedék, mind pedig vallásában megtántorították“ Zierothin, a fejedelem főlovászmestere által, a ki „Morvában uri, de az hadakozásbeli rebelliók miatt jószágát elvesztette és exul ember“ vala. Kemény János látta ugyan köztü fejlődni, az alkalmatlanul való familiaritást, de szólani nem mert.

A mult század végén s a jelen század első tizedeiben kiválóan sok a derék vadász és a fényes vadászat. Baró Bánffy Farkas, Wesselényi Miklós, Bornemissza József és Lipót, Béli Venczel, Bánffy Elek és János mindannyian híres vadászok voltak s terjedelmes havasalji birtokaikon évenként több fényes vadászatot rendeztek. Az urak még annyira sem lakván városban, mint ma, a családi ünnepek mellett leginkább a vadászatot szolgált alkalmul nagyobb társaság összevadásására. A két Wesselényi Miklós vadászatai a vadász gyönyör mellett, emlékeztetésekre arról is, hogy reform-terveiket ilyes alkamakkor beszéltek meg, s pártjuk az országgyűlésen jobbra vendégeikből került ki.

A Wesselényiek zsidói vadászterülete a század elején huszonháromezer holdnyi, jobbára őserdőből állott, melynek vadállományát 1830. táján százötven szarvasra és ötszáz darab őzre becsülték. Ezen kívül felesen volt farkas, róka, nyul, vadmacska, nyest, fogoly, császármadár. Vadászatok alkalmával Hadviger főerdész előző este mindenkinek kézbe adta vadászjegyet, a melyen föl volt jegyezve az illető állása a vadászatban, a hajtások száma és neve. Luigi komornyik kora reggel mindenkit talpra állított, rövid reggelezés után, nyolczvan hajtóval, kopófalával megkezdődött a hajtás. A legrövidebb deczemberi napon is öt hajtás jár le, megszakítva délben negyedórán tartó falatozással. A század első feléből a legtapasztaltabb vadászok egyike írja, hogy: „annyi évek alatt soha sem értem meg, hogy Zsidón a hajtás megszakadt, vagy fölbomlott volna“, olyan vadászfigyelmet tartottak.

Medvére Görgénybe és a Cziblesre jártak, Görgény ura báró Bornemissza János nem volt szenvedélyes vadász, de tartott harmincz jeles kopót s örökölt híres vadász atyjától négy irigyelt cigánypeczért. Évenként kétszer, leginkább október havában, öt-hat napon át tartó hajtásra szívesen látta Erdély valamennyi uradását s dusan vendégelte őket a híres Louis főztjéből. A Cziblesen Ujfalvy Samu, Belső-Szolnok-vármegye főbírája rendezett nagy vadászatokat e század két első tizedében.

„Ősszel két-három ízben hajtott a Czibles különböző vonalain, mint megyei tiszt vármegye erővel, t. i.: 150 puskással, 300 hajtóval, hat kürtőssel és 30 kopóval, egyhuzamban öt-hat napon át. Huszonöt-harmincz vendégét uri módon látta el, társzekérrel hordatván föl az eleséget.“ A vadászat alatt a szabadban tanyáztak, lomb-sátor alatt, maglyatüzek körül. Utolsó vadászatán — 1814-ben, öreg, beteges ember volt már «a hóval fődött. Ősz Czibles felé fordulva, levevé fővegét tisztelettel meghajolva, bucsut vett tőle. Megindult hangon köszönte meg azt a sok szép élvezetett, melyben öt negyven éven át részeseltette.

A vadászat még nem merő vadmérszárulás, vagy olyan divat, a melyben minden urnak részt kell venni hajlama ellenére. A véralkat, a fegyverhez szokás szülte a ma páratlan vadászszzenvedélyt. Egy öreg vadász, ki „nagy türelemmel s még nagyobb szenvedélyvel, mint a hogy

az egykoruak közül senki más,“ huszonkilencz éven át vadászta a Cziblest, az ötvenes években téllenségre kárhozatva a politikai viszonyok által, emlékeit összeírta s ebben így jellemzi a maga vadász szenvedélyét;

„A mit másoknak nem akartam elbinni, a tapasztalás meggyőzött a vadászszzenvedély égető voltáról. A bosszantóan eredménytelen vadászat sem bírta lehűteni véretem, s a mikor a szerencse egyáltalán nem kedvezett nekem a vadászatot ép oly hévvel űztem, mint legszerencsésebb napjaimban. Megegett pedig, hogy hetekig nem került vad elém s hogy tegyvereme! hónapokig nem süthettem ki. Ifjabb koromban fegyverrel a vállamon bejártam a Re et, Bükket, Meszest, Blozsát, Cziblest, Ünököt, a borgói, görgényi és háromszéki havasokat, a mezőséget, továbbá Máramaros, Szathmár, Bihar, Erdélylyel határos bérceit, Erdélyben minden jelentősebb vadászatban ott voltam. Nap nem mult el otthon, ha csak beteg nem voltam, hogy kopóval, agárral vagy vizslával ki ne menjek. Nem volt nap, hogy vadra, madárra vagy czélba ne lőtt m volna. Cseledeimet löni és lovagolni mind meglanitottam, jobbágyaim közül az értelmesebbeket vadászokká képeztem. Házamhoz édes, boldogító vonzalom kötött; de hó vérem nem hagyott nyugton. Szeptember derekáiig szorgalmasan gazdálkodtam, ettől kezdve karácsonyig, tehát négy hónapon át, csak ritkán, mint vendég fordultam meg házamnál. Az egész időt különböző helyeken, szakadatlanul vadászatban töltöttem, sokféle alkalmatlansággal küzdve. A havas vadonjain sokszor kifogytunk az élésből, aztán napokig tengődünk silány kukoricza-puliszkán vagy medvehuson. A sanyaru idő, a hol fuvás napokig fogva tartott hevenyészett kalibánkben, hó-a keserű füst miatt egész éjeken át sem hunyhattuk le szemünket. Pedig otthon ételben, italban, ágyban ugyan csak kieseréltek volna. Járast, koplalást, fáradtságot többé nem ismertem. Medve és vadkan rám ijesztett egyptárszor. Többek közt egy sebzett medve harmadmagammal úgy sarokba szoritott, hogy már nem láttunk semmi menekvést; máskor vadkan ütött föl, de oly szerencsésen, hogy jóformán megsem karczolt. A legsilányabb nyul-süld-azonban épp oly kevés rezgésbe hozta ideigemet, minnemes szarvas, vagy az izmos vadkan. Soha nem vadásztam sikerért és haszonvágyból és ötvenkét év alatt vadászatban soha sem untam magamat.“

Az ilyen foku vadászszzenvedély, megváltozán az életmód s a viszonyok, ma már kiveszett. Felsőszázaddal előbb még minden vadászatra alkalmas vidéknek volt egy pár ilyen típusa, a maguk fajából valóban nevezetességek. A havasalji falvak szegény köznemesieiből kerültek ki a legkedveltebb, a legvakmerőbb vadászok. Egész életüket a vadonban töltötték, vadász fegyverrel a vállukon. Szinte valótlanszinü az az érzéketlenség, a melylyel daczolnak az időjárás zordonságával. Valami intensiv, ma már ismeretlen gyönyört nyujthatott, távol minden emberi segély lehetőségétől, küzdeni a medvével és vadkannal. E gyönyör természetesen számtalan áldozatot követelt. Sok magános, kóbor vadász tűnt el nyomtalanul a rengetegben. Közülök csak igen kevés hunyt el «ágyban párnák között.»

(Folytatás következik.)

„PÉNZÜGYI UTMUTATÓ“

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII. ker., hársfa-utca 25. sz.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos

LENDVAY SÁNDOR.

Megjelen minden huzás után:

Előfizetési ár: Egész évre 2 frt félévre 1 frt

A »Pénzügyi Utmutató« mely 1890. január 1-én negyedik évfolyamába lép,
az elismerten legjobb, legteljesebb és legmegbízhatóbb magyar sorsolási és pénzügyi
S Z A K K Ö Z L Ö N Y.

A nagymélt. m. kir. *belügyminiszter* ur 1888 július 9-én kelt körrendeletével a *Pénzügyi-Utmutató* megrendelését a *megyei, városi és községi gyámpénztárak* részére ajánlatosnak és *célszerűnek* jelentette ki.

A nagymélt. m. kir. *belügyminiszter* ur 1888 május 19-én kelt körrendeletével a *„Pénzügyi Utmutató“*-t mint oly hiteles sorsolási lapot és teljesen *megbízható* szakközlönyt ajánlotta az összes törvényhatóságok *pártoló* figyelmében, mely e mellett az *értékpapírok kezelésére* és azok természetére nézve *becses* ismeretető adatokat tartalmaz.

A nagym. m. kir. *pénzügyminiszter* ur 1889 június hó 1-én kelt határozatával a *„Pénzügyi Utmutató“*-ra mint *szakértelemmel* és *pontosan* szerkesztett közlönyre. felhívta a *pénzügyi tisztviselők* figyelmét.

Közli az összes magyar, osztrák és külföldi sorsjegyek, sorsolás alá eső részvények és kötvények *minden huzását* a fel nem vett nyereményekkel együtt. *Vezércikkjeit* a magyar közgazdasági napi sajtó legnevesebb képviselői írják. Eredeti közleményei a *tőzsdéről, pénzügyi-állományról*, becses tájékoztatást nyújtanak. A *„Pénzügyi Utmutató“* mint a létező sorsolási lapok között az *egyedüli irodalmi vállalat*, kizárólag van azon helyzetben, hogy üzleti érdekektől menten igazán független, őszinte és tárgyilagos felvilágosításokkal szolgáljon.

Az előfizetések *legcélszerűbben* postautalvánnyal küldendők a kiadóhivatalba (Budapest, VII. ker. Hársfa-utca 25. szám.)

Mutatvány-számokat kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Tourista-szesz.

Izzadás ellen!

Is kiválóan a kéz s a láb nagymérvű izzadásánál s ebből származó kellemetlen szag elhárítására, biztos óvás és gyógyszer a **3. számú**

tourista-szesz

alkalmazása egyszerű, hatása meglepő. Egy üveg ára 70 kr.

Kapható Budapesten
a városi gyógyszertárban
Városház-tér.

Marhamérlegeket és hídmérlegeket

elismert **legjobb minőségben** ajánl

FUCHS G.

első magyar tizedes és százados hídmérleg-gyára Budapest, Károly-körút 1. Telefon-összekötötés.

Tűzijáték

ünnepélyekre. Lámpiónok, léggömbök nagyban és kicsinyben. **Maly Guidó** első magyar Tűzijáték-gyára által IV. ker. Koroná-utca 4. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Bogdán József

kocsigyártó

ajánlja több százra menő legújabb divatu kocsijait, úgy kész **halottas kocsiját** a legkedvezőbb feltételek mellett még részletfizetésre is. Gyár: Budapest, IX. Páva-utca 10-12., raktárak: IX., Páva-u. 7. és muzeum-körút 10 és 19.

Butor

és pedig **háló, ebédlő, salon, és uriszoba valamint egyes egyszerű darabok** minden elfogadható áron eladatnak **Koronaherczeg-utca 18.**
I. em. ajtó 20.

„Hotel Bauer-Grünwal“

Velence

a magyarok gyűlhelye

Megvételle (részletfizetésre) kerestek egy

fényképészeti készülék

melylyel cabinet nagyságu fényképeket lehet előállítani. Ajánlat „Részletfizetés“ cím alatt e lap kiadóhivatalába intézendő, hol a vásárló czime megtudható.